

Викарни епископ липљански и војни Доситеј (Радивојевић) Хиландарац

ПРАВА СЛОБОДА ЈЕ УВЕК У ЗАЈЕДНИЦИ

Бившем официру искуство живота по правилима војне хијерархије помогло је да му искушенички стаж у Хиландару траје краће него што то обично бива, али и да, недавно, након готово две деценије живота у највећој српској светињи, буде постављен за архијереја Српске православне цркве задуженог за Војску. „Сећам се, на Свету Гору једном је дошла група официра, и генералу који их је предводио била је зачуђујућа моја одлука да постанем монах, уместо да напредујем у официрској каријери. Помислио сам да је најбоље да му одговорим шаљиво, али војничким језиком: 'Господине генерале, добио сам прекоманду у Хиландар и променио вес. И униформу, наравно'", каже епископ војни Доситеј.

Разговарао Владимир ВЈЕШТИЋ

Фото: Мина Петровић

Убићу нашег народа, у нашој историји и традицији, војска и црква никада се нису гледале одвојено, него као једно. Црква је и те како имала улогу у стварању државности наше земље, у подизању морала и спремности за борбу за слободу отаџбине. У најтежим тренуцима она је увек била уз војску. Сетите се колико је било свештеника на Солунском фронту и свуда где је била српска војска. То је природан спој без кога смо остали тих неколико деценија после Другог светског рата, па су се, имајући само тај период у виду, неки питали како и зашто „спајати војску и цркву”. Заборавили су да су та два стуба српске државности одувек била спојена, а онда на силу одвојена – каже за магазин „Одбрана” епископ војни Доситеј Хиландарац, који је хиротонисан 11. децембра 2022. у Храму Светог Саве, након што је на редовном заседању Сабора Српске православне цркве изабран за викарног епископа патријарха српског Порфирија, са титулом епископ липљански.

Том приликом, имајући у виду његову каријеру официра, одређен је и за архијереја задуженог за Војску. Дужност је примио 11. маја од дотадашњег епископа нишког Арсенија, у години у којој ће бити обележена прва деценија враћања верске службе у Војску Србије.

ВАШЕ ПРЕОСВЕШТЕНСТВО, МОЛИМ ВАС ДА НАМ КАЖЕТЕ НЕШТО ВИШЕ О ВАШОЈ ОФИЦИРСКОЈ КАРИЈЕРИ, О КОЈОЈ ЈЕ БИЛО РЕЧИ У КОНТЕКСТУ ВАШЕГ ИМЕНОВАЊА ЗА ЕПИСКОПА ВОЈНОГ. О ОДЛУЦИ ДА СЕ ОПРЕДЕЛИТЕ ЗА ВОЈНИ ПОЗИВ, А ОНДА И О ОНОЈ ДРУГОЈ, ДА СВЕ ТО ОСТАВИТЕ ИЗА СЕБЕ, И ПРИХВАТИТЕ ПРИЗИВ ДУХА СВЕТОГА ЗА МОНАШКИ ПОДВИГ НА СВЕТОЈ ГОРИ АТОНСКОЈ.

– Војни позив сам изабрао јер сам волео војску. Налазио сам ту себе. Завршио сам Војну гимназију, а касније и Војну академију, смер РВ и ПВО, након чега сам три године службовао као официр артиљеријско-ракетних јединица ПВО на систему „нева”. Управо сам током периода школовања у Војној гимназији у Београду имао прилику да се упознам са хришћанском вером. Једном приликом, док сам ходао из интерната према школи, приметим сам

неку цркву у шуми. Било је то време социјализма, када се није баш гледало благонаклоно на припадника војске који иде у цркву. Поготову на будућег официра. Зато се мој сусрет са Богом десио у једној скривитој цркви, у манастиру Ваведење Пресвете Богородице, где сам, као војни гимназијалац, први пут видео монахиње, за које нисам ни знао да постоје у Српској православној цркви. Сећам се да су ми се обраћале с љубављу и поштовањем, и, иако сам био млад, радо су са мном разговарале о вери, па сам се све дубље и дубље упознавао са духовним животом, за који сам раније мислио да се своди само на оно обичајно, „ваља се” или „не ваља се”. Био је то практично мој први унутарњи покрет ка Богу. За мене је веома значајан био и сусрет и упознавање са оцем Тадејем у манастиру Витовница. За младог човека који трага за Богом веома је важно да на почетку сусретне тако добар пример хришћанина. Већ тада сам у Војној гимназији, уз војну литературу, почео да читам и књиге о монашком животу, али сам, наравно, уписао и завршио Војну академију и службовао као официр.

А ОНДА СТЕ ДОНЕЛИ ВЕРОВАТНО НАЈВАЖНИЈУ ЖИВОТНУ ОДЛУКУ, ДА ВОЈНУ УНИФОРМУ ЗАМЕНИТЕ МОНАШКОМ РИЗОМ. И ТО У ХИЛАНДАРУ, НАЈВЕЋОЈ СРПСКОЈ СВЕТИЊИ.

– Одлука је била плод мог сазревања. Сећам се, у Хиландару је једном дошла група официра, и генералу који их је предводио била је зачуђујућа моја одлука да постанем монах, уместо да напредујем у официрској каријери. Помислио сам да је најбоље да му одговорим шаљиво, али његовим, војничким језиком. „Господине генерале, добио сам прекоманду у Хиландар и променио вес. И униформу, наравно”. Он се насмејао јер му је одговор био симпатичан, а ја сам био срећан што нисам морао да му објашњавам моје унутарње побуде. Постоје и оне ствари које неки људи не могу да разумеју, па је најбоље да им објасниш њиховим језиком. Ако причаш са војником, најбоље је да му нађеш неки пример из војничког живота. С друге стране, нису то супротстављене стварности.

ТО КАЖЕТЕ ИМАЈУЋИ У ВИДУ ДА ВОЈНА И ЦРКВЕНА ХИЈЕРАРХИЈА ПОЧИВАЈУ НА СЛИЧНИМ ПРИНЦИПИМА СУБОРДИНАЦИЈЕ И ПОСЛУШНОСТИ?

Сведоци смо релативизације хришћанских вредности коју индиректно пропагира нови светски поредак, под изговором брисања разлике међу људима, па су нам често наметнуте антивредности које нису у духу нашег народа и наше традиције. Тешко је данас остати доследан својој традицији и култури

Имам потребу да кажем да мој одлазак из војске није био плод некаквог разочарања, већ духовног сазревања и, упроштено речено, животне преоријентације, а дани у униформи остали су ми у лепом сећању

Ако ишта обележава и опредељује историју српског народа, онда је то наш однос према Косову и Метохији, које није тек некакав географски појам, већ симбол нашег опредељења за „божанско“ и као завет који постоји између нашег српског народа и Бога

– Могло би се и тако рећи. Свети оци највише примера у својим поукама о духовном животу узимају из војске и из медицине. Кад је у питању борба са силама зла, са демонима или са својим страстима, ту је актер војник, јер то је битка... Како победити себе или победити зло, ту имате сјајне примере из војничког живота. А излечити себе од неке слабости или духовне болести, то је већ медицина. Манастир је на неки начин устројен као касарна. Подсетићу вас, оснивач општежителног монашког живота је римски официр Пахомије Велики. Пошто је био изузетан аскета и подвижник, око њега се окупило доста монаха и ученика и појавила се потреба за организованијим монаштвом, за разлику од претходног, где су калуђери били усамљеници. И он први, практично према војним узорима, организује монашку заједницу као касарну. А био је то манастир. Такође, у књизи Светог Дионисија Ареопагита, он говори о небеској и црквеној јерархији. Каже да је устројство анђела на небу хијерархијско и набраја њихове чинове, које дели у три тријаде, спомињући исти принцип (тријаде) и на земљи – епископи, свештеници и народ. Дакле, и на небу и на земљи постоји поредак и свако се бави искључиво ствари-ма које су му поверене. Не може војник да се бави питањима којима се баве официри. Постоји јасна подела улога.

ДА ЛИ У ВАШОЈ ПЕРЦЕПЦИЈИ ХИЛАНДАР, НАКОН ГОДИНА ПРОВЕДЕНИХ У ТОЈ РИЗНИЦИ ДУХОВНОСТИ И СПАСЕЊА, ДАНАС ИЗГЛЕДА ИСТО КАО ШТО ЈЕ ИЗГЛЕДАО МЛАДОМ ИСКУШЕНИКУ КОЈИ ЈЕ СВАКОДНЕВИЦУ ЖИВОТА У КАСАРНИ ЗАМЕНИО БОРАВКОМ НА МЕСТУ КОЈИМ СУ ХОДАЛИ СВЕТИ САВА И СВЕТИ СИМЕОН МИРОТОЧИВИ?

– Моје виђење Хиландара и Свете Горе није се променило у односу на први сусрет с њима, али се променио начин на који могу то да изразим, јер постоје значајне наслаге искуства стеченог током мог боравка на том светом месту за које је у *Хиландарском тийику* Свети Сава записао да се с њим ниједно место на свету не може упоредити. Није ту само реч о лепоти него о ономе што доноси човеку који ту борави или га само посети. Реч је о благодати која се може осетити само на Атосу, иза кога стоје векови непрекидне молитве. Врт Мајке Божије, како називају Свету

Гору, вековима спаја небо и земљу. То место има посебно озарење одозго и људи који ту долазе, превасходно хришћани, могу да осете ту благодат јер су срцем отворени, а када сте срцем отворени, онда ту има простора да делује божја благодат. Без тог „отварања“, ви сте на Светој Гори само туриста.

КАКО ПРАКТИЧНО ИЗГЛЕДА ТО „ОТВАРАЊЕ СРЦА“?

– Човек који посети Хиландар и прође макар један дневни циклус богослужења, од вечерње службе, преко оне која почиње дубоко у ноћи, па се продужава малтене до сванућа и завршава литургијом, на неки начин може да осети благодат тог места. Није довољно да видите само зидине, ову или ону икону, рукописну књигу или повељу неког владара. Хиландар у правом смислу, његов дух, доживљаваш тек на молитви. Сећам се, у првој групи официра који су организовано посетили Хиландар био је и један пуковник који је на посебан начин доживео богослужења. Чак је и заплакао. Схватио сам шта се ту десило. Многи људи су крштени као бебе, или као деца, и онда током живота нису имали хришћанско васпитање, него су се у неком добу „обратили“, кад је, имајући у виду поменути пример, тај официр већ био у трупи. И онда је дошао у амбијент где се отворио за Господа. И шта се десило? Продејствовала је у њему она благодет са крштења и рекао је да је то нешто најлепше што је осетио. Добио си залог на крштењу који не делује механистички, он чека твоју слободу и твој одзив, отварање за Бога, да би почео да делује. Наша вера је вера слободе. Отварањем за Бога, долази до симфоније нашег бића са самим собом, а онда и са Богом. То је пут да човек осети лепоту живота и испуњеност.

ПЕРИОД ИСКУШЕНИШТВА У МАНАСТИРУ ОБИЧНО ТРАЈЕ ОКО ТРИ ГОДИНЕ, А ВИ СТЕ ЗАМОНАШЕНИ ВЕЋ НАКОН ГОДИНУ И ПО ДАНА.

– Игуман Мојсије је тако одлучио. Рекао је, он је био официр, он зна да слуша. Не треба му дуже време. Живот је провео у средини где постоји поредак и ред. Имало је то логике... Замислите, отишао сам са 15 година у Војну гимназију где постоје јасни односи старији – млађи, претпостављени – потчињени и свако зна своје место у том систему, а у принципу искушеништво је и процес који човеку помаже да схвати

Свети оци највише примера у својим поукама о духовном животу узимају из војске и из медицине. Кад је у питању борба са силама зла, са демонима или са својим страстима, ту је актер војник, јер то је битка... Како победити себе или победити зло, ту имате сјајне примере из војничког живота.

Свети оци нису могли да дефинишу све врсте греха јер су били ограничени и временом и искуством свог времена. Оно по чему човек нешто препознаје као грешно или штетно је поробљеност. Случај кад човек губи своју слободу. Поробљеност се данас, врло често, погрешно назива зависношћу.

које му је место у манастиру. Три године је заиста оптимално време да, психолошки, човек може да се преоријентише на тај нови начин живота. Сада, кад се тога присетим, схватим да, иако сам замонашен после годину и по дана, искрено, мој унутрашњи осећај био је да сам тек после три године заиста био спреман за монаштво, баш као што свети оци прописују као некакво правило или препоруку. Знате, живимо у свету годинама, имамо навике, пријатеље и све друго, и не може то преко ноћи да се промени тако што сте обукли мантију и постали други човек. Дуго је још тај стари човек био у мени. И, у правом смислу, године су потребне да победите тог старог човека у себи. Онога кога маме варљиве жеље. Сећам се, после три године једном сам изашао из манастира и имао сам дубок осећај да ја не припадам више оном свету од раније. Након три године тишине на Светој Гори. Додуше, сада се мало ствар променила, па и манастир има више возила и свега што доноси буку. У оно време имали смо само један трактор, звали смо га „јованка”, јер га је Јованка Броз поклонила Хиландару, и ја сам на том трактору и ушао у Хиландар. Приколица назад, даска и мраз. Био је децембар 1998, уочи Светог Николе. Наредне године у марту почела је НАТО агресија на нашу земљу. Тај период провели смо у молитви. То је био једини начин да помогнемо. Да призивамо Божији благослов.

ЗОВУ ВАС ДОСИТЕЉ ХИЛАНДАРАЦ. МОЖЕ ЛИ ТО ЈЕДНО БЕЗ ДРУГОГ? И ИМАЈУ ЛИ ТО СВОЈЕВРСНО „ПРЕЗИМЕ” СВИ СРПСКИ СВЕТОГОРСКИ МОНАСИ?

– Света Гора има правило по коме монах добија име по манастиру пострига, где је замонашен. Ако си постао монах у Хиландару, онда си Хиландарац, а ако си у Ватопеду, онда си Ватопеђанин, или ако си из Велике лавре, онда си Лавриота. И тај те назив прати до краја живота и када промениш манастир. То је као кад човек који се родио у фамилији Ђорђевић оде у Америку да живи. Он задржава своје презиме, наравно, где год да живи, јер је из те фамилије потекао и то је његова породица. Исто је и овде. Ту си рођен као монах.

СПОМЕНУЛИ СТЕ РАТ И МОЛИТВУ ЗА МИР... ДЕВЕДЕСЕТИХ СМО ИМАЛИ ПРИЛИКУ ДА СХВАТИМО КОЛИКО НЕСРЕЋЕ РАТНА ПОШАСТ ДОНОСИ ЧОВЕКУ. ШТА ЈЕ ТО ШТО ХРИШЋАНИН, ЧИЈЕ ЈЕ ДРУГО ИМЕ ПРАШТАЊЕ, МОЖЕ ОПРОСТИТИ, А ШТА НЕ?

– Не може се опростити онима који су убијали децу. То никако не укључује да их мрзите, наравно, ми никога не треба да мрзимо. Све личне увреде, ако је мене неко увредио или понизио, то увек могу да опростим. Али не могу да опростим насиље и злочине према заједници, злочине према нашем народу или ако неко хули на Бога, јер то превазилази мене. Тешко је да опростиш ако постоји бол мајке којој је неко убио сина. Нико од нас нема право да опрости злочин у Јасеновцу, поготову ако нема покајања. Да би добио опроштај, злочинац треба да искаже, исповеди своје покајање за своје злочине. Јер и свештеник кад исповеда верника, пре него изговори разрешну молитву, пита – Кајеш ли се за своје грехове?

А КОСОВО И МЕТОХИЈА?

– Ако ишта обележава и опредељује историју српског народа, онда је то наш однос према Косову и Метохији, које није тек некакав географски појам, већ симбол нашег опредељења за „божанско” и као завет који постоји између нашег српског народа и Бога. Иако се као људи боримо и за ово земаљско царство које нам је Господ поверио, ипак, као хришћани, тежимо нечему већем и зато је за нас Косово веома

Данас се инсистира на индивидуализму, који собом носи и негативне последице, поготову ако је пренаглашен. У том облику он није хришћански јер хришћанство негује заједницу. Савремени начин живота човеку доноси отуђење. Људи се осећају усамљеним и то води у депресију. То је тај индивидуализам о ком говорим, који најчешће води ка усамљености, иако се представља као неко варљиво освајање слободе. Али то је лажна слобода, јер слобода без љубави и није слобода. Ако је дете васпитавано да је део заједнице, онда сасвим друкчије доживљава живот, учи се да воли и да буде срећно.

Војска и црква, та два стуба српске државности одувек су била спојена, а онда на силу одвојена

значајно. Оно је питање нашег постојања и идентитета. Не можемо заборавити светиње које имамо на том парчету свете српске земље натопљене крвљу наших предака, од којих ми потичемо. То значи да је оно натопљено и нашом крвљу и оно је за нас, баш као што ће и увек бити, светиња. Могу нам га силом узети, али оно ће за нас увек остати наше.

ДУХОВНИК СТЕ. ЉУДИ ВАМ ДОПАЗЕ НА ИСПОВЕСТ, ДЕЛЕ СА ВАМА ДОБРО И ЗЛО, ТРАЖЕ БЛАГОСЛОВ И ОПРОШТАЈ, КАЈУ СЕ... КАКО ВИДИТЕ ДУХОВНО СТАЊЕ НАШЕГ НАРОДА У ОВОМ ТРЕНУТКУ?

– Може се рећи да има пуно ствари које онеспокојавају. Многи људи нису изграђени, па су подложни да, након „бомбардовања” порукама, постану предмет пропаганде разне врсте. С друге стране, оскудица је добрих примера. Узори су веома важни. У војсци је одувек, баш као и сад, било важно да се негује лик војника. Важно је какав пример дајеш, јер ако су примери добри, људи се угледају на добро, а ако тога нема, препуштени су сами себи. Образовање има мисију да ствара свестрано образоване личности, широких погледа. Увек је тако било. Данас се инсистира на индивидуализму, који собом носи и негативне последице, поготову ако је пренаглашен. У том облику он није хришћански јер хришћанство негује заједницу. Једно „ја” тражи друго „ти”. Упућени смо једни на друге и имамо дужности и обавезе у заједници. Данас већ од малих ногу децу уче о њиховим правима, уместо да се потенцира да је срећа живети у заједници. Млади воле неке да припадају, да буду део породице, друштва. Да тој заједници допринесе, тиме што имају своју улогу. Дете превасходно треба градити као биће заједнице, а касније, са образовањем, учити га и његовим правима. Овако, у малом узрасту, можеш од њега да направиш егоисту, а тај претерани индивидуализам може да прерасте у саможивост, што води томе да једног дана буде незадовољан и несрећан. Ако је васпитаван да је део заједнице, онда сасвим друкчије доживљава живот, учи се да воли и да буде срећан. Сведоци смо релативизације хришћанских вредности коју индиректно пропагира нови светски поредак, под изговором брисања разлике међу људима, па су нам често наметнуте антивредности које нису

у духу нашег народа и наше традиције. Тешко је данас остати доследан својој традицији и култури.

ГРЕШИ ЛИ САВРЕМЕНИ ЧОВЕК ВИШЕ НЕГО РАНИЈЕ? КОЈИ СУ ТО ГРЕСИ КОЈИМА СМО НАЈВИШЕ СКЛОНИ У ДАНАШЊЕ ВРЕМЕ? ЈЕСУ ЛИ ИСТИ ОД ПАМТИВЕКА ИЛИ СЕ САПЛИТЕМО НА НЕКЕ НОВЕ ПРЕПРЕКЕ?

– Суштински нема ту ништа ново. Можда су нови само начини и могућности. Својевремено ми је, као младом човеку, на ту тему говорио један монах. Свако има своје искушење. Ако си много говорљив, онда је то твоје највеће искушење или ако си гневљивац, стомакоугађач или блудник. Потпуно смо различити. Свети оци нису могли да дефинишу све врсте греха јер су били ограничени и временом и искуством свог времена. Оно по чему човек нешто препознаје као грешно или штетно је поробљеност. Случај кад човек губи своју слободу. Поробљеност се данас, врло често, погрешно назива зависношћу. Кажу болести зависности, а чини ми се да је правилније рећи поробљеност. Зависан сам од нечега што ми је природно потребно. Природа ми тражи да једем, пијем и спавам, и то су моје природне потребе. Од њих сам зависан. А ове друге пошасте, алкохолизам, наркоманија, коцка..., то су поробљености. Реч је о једној од одредница овог времена због које човек губи слободу. Савремени начин живота човеку доноси отуђење. Људи се осећају усамљеним и то води у депресију. То је тај индивидуализам о ком говорим, који најчешће води ка усамљености, иако се представља као неко варљиво освајање слободе. Али то је лажна слобода, јер слобода без љубави и није слобода. Права слобода је увек у заједници, јер ми смо друштвена бића и, као што сам већ рекао, једно „ја” тражи друго „ти”. То води испуњености човека, а испуњеност је у љубави. Где љубави нема, ту је празнина.

ИМА ЈЕ НА ЛИТУРГИЈИ КОЈА ЈЕ, ЧИНИ СЕ, ЧОВЕКУ ВАЖНИЈА НЕГО ИКАД...

– Љубав и радост се увек деле и служба је веома значајна, јер смо ми крштењем постали синови и кћери Божје. Зато нам је важна та врста освешћења која нам се даје на литургији. Она припада само синовима и кћерима Божијим. Без тога смо као без онога без чега се не може живети. Као што

Сведоци смо релативизације хришћанских вредности коју индиректно пропагира нови светски поредак, под изговором брисања разлике међу људима, па су нам често наметнуте антивредности које нису у духу нашег народа и наше традиције. Тешко је данас остати доследан својој традицији и култури.

тело не може без ваздуха и без хране, тако је исто за живот душе потребна благодат божија, а то је освећење које ми добијамо кроз свету тајну причешћа на литургији.

ОВЕ ГОДИНЕ ОБЕЛЕЖАВАМО ДЕЦЕНИЈУ КАКО СЕ ЛИТУРГИЈЕ ПОНОВО СЛУЖЕ У ЈЕДИНИЦАМА И САСТАВИМА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ. ПИТАМ ВАС КАО НОВОГ ЕПИСКОПА ВОЈНОГ, ДА ЛИ ЈЕ ВЕРСКА СЛУЖБА У ВОЈСЦИ ЗАЖИВЕЛА У ПУНОМ СМИСЛУ?

– Деценија је за нама и могли бисмо рећи да је, након скромних почетака, верска служба сада у једном развијеном облику. Од тренутка када је 2011. године потписан споразум са седам цркава и верских заједница, она сазрева. Не смемо заборавити да смо пола века били у социјализму, који је баштинио друге вредности, па су националне биле максимално потискиване зарад „братства и јединства”. Треба времена да се људи навикну. Духовно буђење не дешава се преко ноћи. Има свој ток. Срећом дошло је и до смене генерација и све више на сцену ступају оне које нису одрастале у времену социјализма и вредностима које је носио. Ми ћемо у новембру на пригодан начин обележити десет година од обнављања верске службе у Војсци Србије. О начину обележавања разговарамо са најзначајнијим људима из система одбране. Извесно је да ћу са свим

војним свештеницима служити литургију. То је тај богослужбени део, а у вечерњем термину уследиће свечана академија, у Дому Гарде највероватније. Свечаност ће, наравно, бити прилагођена и другим конфесијама, јер се верска служба у Војсци Србије односи и на друге признате цркве и верске заједнице. Сарадња са колегама је веома коректна и свако ради према својим правилима и прописима који регулишу верску службу.

НАКОН ДОЛАСКА СА СВЕТЕ ГОРЕ БИЛИ СТЕ ИГУМАН МАНАСТИРА СВ. ГЕОРГИЈА – ЋЕПИЈЕ У ИСТОИМЕНОМ СЕЛУ КОД ПАКОВЦА У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ. КАКО ЈЕ БИТИ НАСТОЈАТЕЉ СВЕТИЊЕ КОЈА ЧУВА ПОСМРТНЕ ОСТАТКЕ ВОЈНИКА ПОГИНУЛИХ У КОЛУБАРСКОЈ БИЦИ?

– После 20 година живота на Светој Гори, у манастиру Хиландар, по доласку у Србију, са добрим људима обновили смо манастир који у својој цркви баштини кости колубарских војника. Њих око седам и по хиљада је ту сахрањено, од којих су четири и по хиљаде Срби. Ови други су били непријатељи на бојном пољу, а у ствари то више и нису. Веома сам задовољан јер је манастир за веома кратко време доживео процват. Долази много људи, па је светиња знатно напредовала, и по имању и као духовно средиште. ─

Примопредаји дужности епископа војног, између епископа нишког Арсенија и епископа пиланског Доситеја, 11. маја, присуствовали су министар Вучевић и генерал Мојсиловић

